No. 10. Donderdag 4 Maart 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Voor de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao.

ONTVANGEN GELDEN:

Reeds verantwoord (K.W. 25 Febr. j.l. no. 9) .	f	35.—
Van den heer C. R. B. v. d. Br. te 's-Hage.	„	10.—
„ „ „ Mr. M. F. de M. te Amsterdam	„	10.—
„ „ „ R. B. te Hilversum	„	10.—
„ het bestuur der afdeeling Amsterdam .	„	50.—
„ „ „ „ „ Leiden. . .	„	10.—
„ den heer H. W. S. te Leiden	„	10.—
Totaal . . .	f	135.—

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand.

Deze schijnt te Cheribon veel te wenschen over te laten. Een correspondent van de „Javabode" schrijft:

„In onze veste is het niet rooskleurig gesteld, het gaat hard achteruit. Nauwelijks zijn de pokken zoo goed als geweken, thans doen malaria en kwaadaardige koortsen een invasie, voornamelijk onder de inlandsche bevolking, ja zelfs hoort men van tal van sterfgevallen.

In de kampongs Paroedjakan en Pekalipan is het bijzonder treurig; geheele huisgezinnen worden aangetast. Van bestuurswege worden dan ook krachtige maatregelen getroffen ter beteugeling van de ziekte. Assistent-wedanas en mantris gaan dagelijks de geteisterde kampongs in en uit met de noodige geneesmiddelen.

Gul Ned.-Indië.

Voor de noodlijdenden in Nederland.

Het Centraal Comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland maakte in de Ind. bladen bekend, dat sedert de vorige opgave de volgende bijdragen ontvangen werden, t.w.:

f 62.—	van de loge „Mataram" te Djokja.			
„ 2026.—	9e	storting	comité	Padang.
„ 1400.—	3e	„	„	Tjiandjoer.
„ 350.—	4e	„	„	Kediri (Kerstgiften).
„ 3158.10	1e	„	„	Singaradja, Bali en Lombok
„ 2000.—	4e	„	„	Malang.
„ 50.—	2e	„	„	Paleleh (landschap Bwool).
„ 164.—	5e	„	„	Bangkallan.
„ 482.50	3e	„	„	Sitoebondo.
„ 213.50	1e	„	„	Besoeki.
„ 1268.17	2e	„	„	Mataram (Lombok), Praja f 517.94, bijdragen Selong 750.23.
„ 30.—	7e	„	„	Lolo, bijdragen Kiaten.
„ 700.—	5e	„		Cheribon.
„ 1200.—	5e	„	„	Buitenzorg.
„ 1000.—	8e	„	„	Solo.
„ 1000.—	2e	„	„	Bandjermasin.
„ 500.—	1e	„	„	Serang, door tusschenkomst Redactie Bat. Nieuwsblad.
„ 66.—	3e	„	„	Keboemen.
„ 2250.—	2e	„	„	Muntok, waaronder f 1000 gift in eens van den heer Bong Kong Kian, Luitenant der Chin. te Soengeiliat.
„ 2000.—	4e	„	„	Palembang.
„ 996.60	5e	„	„	Makasser.
f 165.—	3e	storting	comité	Biora, w. v. f 48.65, bijdrage inlandsche ambtenaren en beambten.

Makende met de reeds vroeger bekend gestelde bijdragen een totaal van f 421.289.60, waarvan bereids f 400.000, naar Nederland overgemaakt zijn.

* * *

Voor de Belgische noodlijdenden.

Door het Belgisch comité is nog ontvangen een bedrag van f 245.

Een bedrag van f 6000 werd nog verstuurd. In 't geheel is dus reeds verzonden f 40000.

West-Borneo.

Daar is 't nog niet rustig.

De Resident der Westerafdeeling van Borneo seinde 16 dezer:

Spits patrouille kapt. Stennekes in boven Sekajam stuitte 28 December in gebied Songkong Zuid-Oost kampong Kinji op 3 dajaks waarvan een met geweer, neergelegd een dajak, in pas verlaten schuilplaats blanke wapens en mondvoorraad buit.

Tevredenheidsbetuiging.

Naar de „Javabode" vernam, heeft de Gouverneur-Generaal zijn bijzonderen dank betuigd aan Kolonel Faubel, chef der intendance, voor de wijze, waarop in de moeilijke tijdsomstandigheden verleden jaar bij de hem opgedragen voorziening in de levensmiddelen der Inlandsche bevolking de landsbelangen door hem zijn behartigd geworden.

Bedelarij in Indië.

In hetzelfde blad lezen wij o.m., dat er overal, zoowel in hoofdsteden als in het binnenland van Java, meer Inlandsche bedelaars worden opgemerkt dan gewoonlijk.

Zou dit in verband staan met een achteruitgang van de omstandigheden voor het levensbestaan in het dorp? zoo vraagt het blad en vervolgt:

Oogluikend wordt het bedelen van politiewege toegestaan. Het gevolg daarvan is, dat vooral op een Zondagmorgen risjes bedelaars ongevraagd het erf oploopen en zich dikwijls niet laten wegjagen, maar er blijven, totdat zij wat krijgen.

Het komt ons voor, dat de omvang, welken de bedelarij in Indië heeft genomen, verminderd zou kunnen worden door wat strenger optreden van politiewege tegenover hen, die het bedelen een „gemakkelijk" beroep vinden.

Met aanwending van overredingskracht zou men kunnen teweegbrengen, dat bedelaars met lichte ziekten onder medische behandeling gesteld worden en melaatsche bedelaars hun laatste beklagenswaardig en wankel leven doorbrengen in bestaande leprozerieën. Dan nog zal er blijken behoefte te bestaan aan een Inlandsche bedelaarskolonie. De oprichting hiervan is geen taak van de regeering, maar moet uit de particuliere liefdadigheid voortkomen. In het bijzonder zouden Inlanders en Inlandsche vereenigingen het initiatief moeten nemen tot hulp en steun aan arme landgenooten.

Acte-examens.

Voor het examen in het Nederlandsch voor Inlandsche onderwijzers, waarvoor de commissie bestond uit de heeren Helwich, als voorzitter, Van der Wal, uit Soekaboemi en Silvester uit Bandoeng als leden, hadden zich vijf candidaten aangemeld.

Een slaagde en wel sultan Mohamed Zain. De gelukkige krijgt hierdoor tractementsverhooging en blijft in Bandoeng gevestigd. Hij is de eerste die voor dit examen is geslaagd.

Eene stoomvaartverbinding.

Vijf jaren geleden is tijdelijk ingesteld een door de Koninklijke Paketvaartmaatschappij met den hekwielstoomer „Negara" te onderhouden niet-contractueelen dienst, éénmaal in de 14 dagen, van Bandjermasin over Marabahan, Negara, Boentok, Moeara-Tewe, Poeroek-Tjahoe, Moeara-Tewe, Boentok en Barabahan, terug naar Bandjermasin.

Deze maatregel is thans definitief bestendigd, met dien verstande, dat de termijn van opzegging, aanvankelijk gesteld op 3 maanden, thans gebracht is op 6 maanden.

Het Blinden-Instituut.

„De Preangerbode" schrijft:

Om bij velen eene verkeerde opvatting weg te nemen, diene het volgende over het Blindeninstituut.

De heer Folkerts, nu met verlof, was eenige jaren lang zoowel de onderwijzer als de directeur en administrateur der inrichting.

Zeer terecht heeft het bestuur begrepen, dat dit geen toestand was, welke opnieuw gecontinueerd mocht worden. De opvolger van den heer Folkerts, de Heer C. H. Vogel, heeft eerstgenoemde dan ook alleen maar opgevolgd in zijn onderwijs-functie.

De heer Vogel is dus noch directeur, noch administrateur, doch heeft zich uitsluitend aan het onderwijs te wijden, met de leiding waarvan hij tevens belast is. Iedere onderwijsman zal dezen toestand de ware vinden. Intusschen was de post van administrateur nog steeds onvervuld. Wel werd die tot heden geheel belangeloos waargenomen door den heer Stigter, zendeling-leeraar alhier, doch deze toestand kon natuurlijk niet bestendigd worden. Daarom zal het den betrokkenen genoegen doen, dat weldra (over circa 8 weken) de nieuwe functionaris, n.l. de heer Samson, de werkzaamheden ter hand zal kunnen nemen. De werkkracht en ambitie van den heer Samson zijn bekend, zoodat men de verpleegden werkelijk feliciteeren mag met hun nieuwen administrateur.

Reizende Douane-ambtenaren.

In de residentie Menado en in het gouvernement Celebes en onderhoorigheden worden thans rondreizende verificateurs aangesteld, die belast worden met de contrôle op de naleving der douane-formaliteiten op de kleine kustplaatsen, die door de K. P. M.-booten worden aangedaan.

In verband hiermede komen enkele douane-wachtposten te vervallen.

Bedoelde ambtenaren hebben vrij reizen eerste klasse aan boord dier schepen.

De drinkwaterleiding van Soerabaja.

De drinkwatervoorziening in de gemeente Soerabaja geschiedt, zooals bekend, door middel van de op 1 Juli 1906 van het gouvernement overgenomen drinkwaterleiding, welke, zooals uit herhaalde onderzoekingen is gebleken, voor de gezondheid uitnemend water levert. De aftappingen binnen de gemeente nemen dan ook steeds toe, terwijl ook de aftappingen buiten haar ressort langs den grooten weg van Kasri naar Soerabaja in hooge mate bevorderlijk zijn aan den gezondheidstoestand der nabijgelegen kampongs.

Niet alleen uit een hygiënisch, doch ook uit een financieel oogpunt zijn de resultaten van de exploitatie der waterleiding zeer bevredigend.

De voortdurende aanzienlijke toeneming van het watergebruik, waarvan o. a. een denkbeeld kan geven het feit, dat het aantal aansluitingen op de hoofdbuis ten behoeve van spuitleidingen het afgeloopen jaar met meer dan 700 vermeerderde, tot welke vermeerdering niet weinig heeft bijgedragen de bouw van nieuwe woningen ten behoeve van het staatsspoorpersoneel te Goebeng, heeft er toe geleid dat de watertoevoer uit de bron Plintahan in de afdeeling Bangil der residentie Pasoeroean steeds vergroot is moeten worden. Voor die wateronttrekking moet aan de bezitters der bouwvelden, die daardoor minder water

ontvangen, eene schadeloosstelling worden uitgekeerd, welke het laatste jaar reeds ongeveer 11 mille bedroeg.

De totale hoeveelheid water naar het hoogreservoir toegevoerd, bedraagt thans gemiddeld 13422 liter per seconde of 11597 M^3 per etmaal. Ten behoeve van de bevolking langs den grooten oostweg werd uit 36 aftappingen geregeld afgetapt 441 M^3., zoodat er in werkelijkheid in het hoogreservoir vloeide 11156 M^3. per etmaal.

Door het groote waterverbruik in de stad is het hoogreservoir bijna geregeld niet gevuld, zoodat de noodzakelijkheid aan het licht is getreden nieuwe bronnen te capteeren. Reeds lang geleden werd daartoe in het Bangilsche een onderzoek ingesteld en is het uit verschillende kleinere bronnen aangetroffen water van alleszins goede kwaliteit bevonden. Reeds in het laatst van 1913 werd door den gemeenteraad van Soerabaja aan de regeering verzocht vergunning te verleenen om tot aanvulling van den watervoorraad gebruik te mogen maken van het water uit een 5-tal bronnen, gelegen in het gehucht Bareng der desa Soemberredjo,district Gempol, afdeeling Bangil, welke vergunning dezer dagen voor den duur van 75 jaren zonder eenige vergoeding is verleend. Ook thans is bedongen, dat aan de bevolking voor elken bouw, die tengevolge van de wateronttrekking braak moet blijven liggen, eene schadeloosstelling van *f* 35 of *f* 25 wordt uitbetaald. naar gelang die gronden in den voorafgaanden west moesson met padi of met andere gewassen waren beplant, terwijl nabij twee dier bronnen, die thans reeds aan de bevolking drinkwater leveren, een hydrant voor drinkwater en een bad- en waschplaats moet worden opgericht.

De maximum-hoeveelheid water, die door de gemeente Soerabaja uit bedoelde 5 bronnen mag worden afgetapt, bedraagt 27 liter per seconde of zooveel minder, als bij eventueele afneming van het debiet van de bronnen in het belang eener behoorlijke exploitatie noodig is, om beneden het minimum debiet te blijven.

De ten laste van de gemeente komende kosten voor het capteeren der 5 bronnen bedragen ruim *f* 61.000.

Volledigheidshalve zij nog medegedeeld, dat ter voorkoming van eventueele storing in het bedrijf een tweede hoofdaanvoerleiding van Tamanan naar Wonokitri wordt aangelegd. De kosten daarvan en van een schroefpaalbrug te Wonokromo, welke in de plaats zal komen van een syphon, zijn begroot op 1 millioen.

De oorlog en de batikhandel te Bandoeng en omstreken.

Zeer belangwekkend is hetgeen men hierover uit Bandoeng schrijft aan het „Soer. Handelsbl."

Door den oorlog is ook de batikhandel te Bandoeng lam geslagen. Dat dit nu voor de batikhandelaren beteekent, zal uit het volgende blijken:

Heel de Preanger, met Bandoeng als centrum, vormt het grootste afzetgebied voor Solo'sche en Djokja'sche batiks. Uit andere streken worden ook wel batiks in de Preanger ingevoerd, doch het grootste percentage komt uit de Vorstenlanden.

De zucht tot opschik van den Soendanees is bekend. Dit nu, gevoegd bij de omstandigheid, dat de Soendaneesche vrouwen — met enkele uitzonderingen op sommige plaatsen — de kunst van het batikken niet verstaan, is oorzaak dat de batikhandel in de Pasoendan een ongekenden bloei heeft bereikt. Nu echter verdient de Soendanees door den oorlog niet genoeg geld om zijn pronkzucht bot te vieren, bezuinigt op zijn anders periodiek terugkeerende uitgaven voor mooie pakean en de batikhandel staat daardoor zoo goed als geheel stil.

Doch niet alleen de Bandoengsche batikhandelaren, maar natuurlijk ook die van Solo, Djokja, Pekalongan e.a., die in de Preanger batiks invoeren, worden door den tijdelijken stilstand van den batikhandel getroffen. Men kan geen flauw begrip hebben van de enorme verliezen, door dezen stilstand in zaken geleden. Honderdduizenden guldens aan kains werden voor den oorlog in de Preanger verhandeld. De opbloei van den handel op de meeste hoofdplaatsen in dit gewest is voornamelijk aan den batikhandel te danken geweest.

In de afgelegenste desa der Pasoendan wordt, of beter gezegd, werd, dagelijks de mooie pakean gedragen, die in „Javaansche" streken slechts op bijzondere feestdagen wordt voor den dag gehaald. En al die kains en hoofddoeken worden niet op de plaats zelf vervaardigd, doch moeten uit Midden-Java ingevoerd worden. Nu is dit alles zoo goed als uit.

De ontwikkelingsgeschiedenis van den batikhandel in de Preanger en de andere Soendaneesche streken achten wij in verband met den tegenwoordigen stand van zaken het vertellen overwaard.

Naar de oudere Soedagars-batik te Bandoeng, die allen Javanen zijn, mededeelen, dateert de drukke batikhandel in de Preanger van den aanleg der spoorlijn, die Midden- met West-Java verbindt. Vóór dien werd door den Soendanees geen batik gedragen, doch wel de zoogenaamde kain polèng, die in de Pasoendan zelf werd geweven.

De eerste soedagars in batiks te Bandoeng waren Javanen uit Pekalongan, Koedoes, Cheribon, Bantam e. a., die eerst Solo'sche kains, waarop de Soendaneezen nu ook nog verzot zijn, in Preangers hoofdplaats invoerden. De Soloneezen zelf, de producenten, gingen zich niet in de Preanger vestigen, doch bepaalden zich uitsluitend tot den aanmaak der zoo zeer gewilde batiks.

Doch zoowel door de soedagars te Solo als te Bandoeng werd met den batikhandel geld als water verdiend, zoodat de meeste hunner kaja zijn geworden. Heel de Soedagarstand te Pasargede in Solo als op Pasarbaroe te Bandoeng heeft de betrekkelijk hooge welvaart aan den handel in batiks te danken. Al de huizen langs den Pasarbaroe-weg, thans de Bandoengsche Chineesche kamp uitmakend, zijn bijna uitsluitend in het bezit der Javaansche batiksoedagars of hun Soendaneesche nakomelingen. Er vallen thans inlandsche soedagars aan te wijzen, die aan huishuur alleen *f* 3000 en meer 's maands van de Chineesche tokohouders ontvangen.

Na Bandoenk kwam te Tasikmalaja, Garoet, en buiten de Preanger Tjlamis en andere plaatsen in de Pasoendan de batikhandel tot bloei. Ook hier stammen de rijke kainhandelaren bijna allen van Javaansche voorouders af. Als eigenaardigheid valt echter te vermelden, dat het den Soendanees op de laatst genoemde plaatsen thans gelukt is, om zich met succes op de batik-nijverheid toe te leggen, zoodat het nu mogelijk is specifiek plaatselijke batiks te produceeren, die als goedkoope kains op de Preangermarkt een plaats hebben vermogen te veroveren — terwijl te Bandoeng, het eigenlijke centrum van den batikhandel, de Soendaneezen alle gelegenheid onbenut hebben gelaten, om zich als elders in de batiktechniek te bekwamen.

Dit feit moet volgens menschen, die het weten, uitsluitend toegeschreven worden aan de omstandigheid, dat de Bandoengsche inlanders òf landbouwers zijn die van niets dan padiplanten afweten, òf menschen, die zooveel van opschik en lediggang houden, dat ze er niet aan hebben kunnen denken de handen door was, soga en indigo te bevuilen. Eerst in de laatste twee jaren ongeveer hebben prijaji-vrouwen te Bandoeng zwakke pogingen gedaan, om bij de Javaansche zusteren in de leer te gaan, ten einde de al duurder en duurder geworden kain zelf te kunnen vervaardigen.

Eerst toen de handel in de Preanger het toppunt van bloei had bereikt, kwamen de Chineezen te Bandoeng en in andere hoofdplaatsen van het land der Soendaneezen wonen. Doch toen waren de inlandsche soedagars er reeds gevestigd, zoodat het thans den gelen broeders nogal moeite kost, om de Soendaneesche concurrenten te verdringen. Ook het feit, dat de meeste tokogebouwen langs de voornaamste handelsstraten in handen zijn der inlanders, is een factor, welk niet is weg te cijferen.

Door de enorme kapitalen echter, waarover de Chineesche batakshandelskongsi's nu beschikken, valt het te voorzien, dat de inlandsche handelaren ten slotte toch moeten wijken. Enkele soedagars hebben thans reeds het bijltje er bij neergelegd, die dan hun geluk in den landbouw zoeken; zij zijn thans groot-grondbezitters geworden.

De oorlog heeft ook nu aan dezen handelsstrijd tusschen bruin en geel voorloopig een einde gemaakt. Door soedagars en Chineesche kainhandelaren wordt beweerd, dat in deze dagen niet eens het twintigste deel van den omzet van de normale tijden wordt verkregen, zoodat vele zaken hebben moeten sluiten.

Suriname.

Zal het nu eindelijk werkelijkheid worden? Zal de kolonie het zoo lang gewenschte landbouwcrediet krijgen? „De West" van 29 Januari brengt n.l. het volgende bericht:

„De heer J. R. Samson, agent alhier der Hollandsche Export Mij., heeft per jongste mail bericht ontvangen van den heer G. van Dam, directeur zijner maatschappij, dat stappen zullen worden gedaan om het kapitaal bijeen te brengen voor oprichting van een bank in Suriname, die tegen matige rente crediet zal verschaffen aan den landbouw."

* * *

In „De West" van 26 Januari schrijft de Agent-Generaal der immigratie over het vermoedelijk gevolg van den oorlog voor den Surinaamschen landbouw. De schrijver meent, dat een nu reeds te voorzien gevolg van den oorlog zal wezen een geheel andere verhouding tusschen Engeland en Britsch Indië, in dien zin, dat Britsch Indië aanspraak zal maken op zelfbestuur, zooals Canada en Australië. Alsdan zal de politieke partij in Britsch Indië, die reeds vele jaren ijvert tegen emigratie onder contract naar verschillende koloniën, zeker gedaan weten te krijgen, dat dit ook van toepassing zal worden op de Britsch-Indische arbeiders voor Suriname.

Voor den Surinaamschen grooten landbouw zoude een verbod om emigranten onder contract uit Britsch-Indië naar hier over te voeren, een ramp kunnen worden, grooter nog dan die veroorzaakt door verschillende cultuur-ziekten gedurende de laatste 15 jaren, en daarom is het geraden, zich nu reeds op die mogelijke gebeurtenis voor te bereiden.

De schrijver geeft dan een overzicht van de verschillende wervingssystemen voor plantage-arbeiders. Suriname, Britsch Guyana, Trinidad en andere koloniën maken gebruik van de z.g. beroepswerving, waaraan grove fouten kleven, omdat men daarbij afhankelijk is van weinig betrouwbare beroepswervers.

Een ander stelsel, in Assam toegepast, is de werving door Garden-Sardars, waarbij z.g. Head-Sardars voor eigen rekening werkvolk werven. Volgens bevoegde beoordeelaars zou dit verreweg het beste systeem zijn. Het is een emigratie zonder contract met grootendeels gezinnen, welke in sterke mate tot kolonisatie leidt.

Malakka past de laukeh-werving toe. De laukehs, daar Kanganies genoemd, gaan naar Britsch-Indië om arbeiders aan te werven, die zij naar de haven-

plaatsen brengen, vanwaar deze voor rekening van de planters naar Penang worden overgevoerd.

De schrijver komt tot de conclusie, dat, mocht al te eeniger tijd de emigratie onder contract in Britsch-Indië verboden worden, dit nog niet tengevolge behoeft te hebben het afbreken van den emigrantenstroom, welke nu reeds ruim veertig jaren vrij geregeld Britsch-Indiërs hier henen voert, maar dat dan vrije emigratie zal moeten worden beproefd in den geest van het Head-Sardar- en Kanganiesysteem, waartegen nooit bezwaren zijn gerezen. Integendeel, de regeering van Bengalen noemt het een goed emigratiesysteem: as free from abuse as such a system can be (Report on Inland Emigration, Bengal 1911).

In verband met het vorenstaande acht de schr. het voor den Surinaamschen planter van belang te vernemen, op welke wijze de Sandwich-eilanden (Hawaii-eilanden) waar tal van bloeiende suikerondernemingen bestaan, het werkvolk trachten vast te houden, dat ook zij van elders moeten aanvoeren en het is daarom, dat hier enkele aanteekeningen volgen uit het „Verslag eener studiereis naar de Sandwich-eilanden in 1911, ondernomen ingevolge opdracht van het algemeen syndikaat van suikerplanters in Nederlandsch-Indië, door de heeren mr. J. W. Ramaer, dr. J. E. van der Stok en F. W. Bolk."

Dr. Victor S. Clark, Directeur van het in 1913 opgerichte Hawaii Department of Immigration, Labor and Statistics, hoewel een warm voorstander van de afschaffing van de arbeids-contracten, geeft volkomen toe, dat zij hebben medegewerkt tot behoud van de inwendige rust en orde op de eilanden, dat zij de ontwikkeling van de stoffelijke welvaart zijn ten goede gekomen en hebben bijgedragen tot de ontwikkeling der moderne beschaving op deze eilanden. Hij is van meening, dat bij den aanvang der ontwikkeling van een tropisch land en voor de introductie aldaar van een westersche industrie het koeliecontract niet gemist kan worden, maar tevens, dat moet en ook kan zijn een overgangs-toestand, die zoo spoedig mogelijk voor geheel vrijen arbeid behoort plaats te maken.

De schrijver geeft daarna een interessante beschouwing over de immigratie van arbeiders op de Hawaii-eilanden, over de arbeidstoestanden en de pogingen tot kolonisatie, om te komen tot vergelijking van de arbeidstoestanden op die eilanden met die van Suriname.

„Bij veel punten van verschil, bestaat er toch veel overeenkomst tusschen de toestanden op de Hawaii-eilanden en die in Suriname.

Beide landen zijn zeer schaars bevolkt en moeten voor de instandhouding hunner cultures werkvolk uit den vreemde betrekken.

In Suriname echter een tropisch klimaat, waar geen plaats is voor Europeeschen handenarbeid, ten minste niet onder de brandende zon in het open veld, dáár een sub-tropisch klimaat (max. temp. 83 F., min. 65 F., gemiddeld over het geheele jaar 74 F.), geschikt gebleken voor veldarbeid van hen, die uit de Zuidelijkste landen van Europa worden aangebracht. Op de Hawaii-eilanden voert men arbeiders in, de Westersche beschaving reeds deelachtig, van wie dus spoedig „desirable citizens" te maken zijn; in Suriname is men aangewezen op den invoer van koelies, Oosterlingen van weinig beschaving, aan wier maatschappelijke opvoeding nog heel wat te doen valt.

Beide landen streven naar eene immigratie van blijvers, door het beschikbaar stellen van domeinland voor den landbouw aan gewezen plantage-arbeiders; in Suriname echter is door de planters voor de vestiging op de plantages van arbeidskrachten nog niets beproefd.

Ook is hier door de suikerplantages nog nooit getracht cultivationcontracts te maken, of de canefarming in te voeren zooals die bestaat in Britsch-Guyana en op Trinidad.

Deze wijze van cultiveeren leidt tot vrijen arbeid, waarop, nu er onzekerheid begint te ontstaan over den geregelden aanvoer van arbeidskrachten, het streven van den grooten landbouw toch zeker gericht moet worden, tot het in het leven roepen van een vrijen arbeidersstand voor de plantages, de eenige, waarop in de toekomst wellicht te rekenen valt.

In dit verband is het wellicht goed er op te wijzen, dat einde 1912 op de suikerplantages in Demerara ongeveer 60.000 vrije arbeiders waren, tegen ongeveer 9000 contract-arbeiders, hier 11.500 contract-arbeiders en 3100 vrijen, wat om voor de hand liggende redenen een misstand is te noemen.

Door het beschikbaar stellen van land voor landbouw en veeteelt, vooral voor rijstcultuur, slagen de planters in Britsch-Guyana er in tal van vrije arbeiders op de ondernemingen te houden.

Ook organisatie, zoowel van werkgevers als van arbeiders, zou den vrijen arbeid op de plantages kunnen bevorderen; hierover uit te weiden, zoude echter te ver voeren.

De teekenen zijn er, ons immigratiegetij dreigt te verloopen, men bereide zich dus onverwijld voor op het verzetten der bakens."

* * *

In verband met het in ons nummer van 18 Februari medegedeelde telegram van den Gouverneur aan den Minister van Koloniën betreffende de expeditie naar de Lawa om stroopers te verdrijven, zullen wij de beschouwingen in de Surinaamsche bladen, die ouder zijn dan het telegram, hier niet overnemen, doch nadere berichten afwachten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een verzoekschrift. De Inlanders, behoorende tot de Kaoem Moeda, (vooruitstrevende partij), zijn, volgens de „Sinar Sumatra", voornemens een request aan de Regeering te presenteeren, om haar te verzoeken Raden Mas Soewardi Soerjadiningrat naar Indië terug te laten keeren. Iedereen hoopt van harte, naar de meening van dit blad, dat de Landvoogd in dit verzoek zal treden.

Naijver. Hetzelfde blad vermeldt, dat er groote ijverzucht onder de leerlingen van de kweekschool en die der opleidingschool te Bandong heerscht. De eene school acht zich hooger dan de andere, meer ontwikkeld, beter onderlegd, enz. Deze naijver was zóó hoog gestegen, dat heftige vechtpartijen tusschen de leerlingen dier beide scholen daarvan het gevolg waren, zelfs ernstige verwondingen plaats hadden en grooter ongelukken zouden voorgevallen zijn, indien de wedono met de politie en eenige Europeanen, die toevallig getuige waren van dit tooneel, niet tusschen beiden gekomen waren. Daar te Bandong, alsook op andere plaatsen, bestaat eveneens groote naijver onder de verschillende voetbalclubs, die elkaar in niets willen toegeven, zoodat de wedijver is ontaard in een oneerlijken strijd.

Er niets beter op geworden. Sedert de afschaffing van de bordeelen is te Medan (Sumatra's Oostkust) het aantal hotels enorm toegenomen en de zedelijkheidstoestand er niet op verbeterd. Waren er vroeger 250 publieke vrouwen ingeschreven, thans zijn er slechts 133 officieel erkend, die voorzien zijn van een z.g. „roode kaart"; maar van meer dan 500 vrouwen is het bekend, dat zij een ontuchtig leven leiden en daarvan een beroep maken. Zij hebben in de verschillende hotels kamers, of zijn aldaar z.g. werkzaam als baboe, (werk-kindermeiden) of koki's (keukenmeiden). Wat kan de politie hier tegen doen? Naar wij vernemen — alzoo de „Sinar Sumatra" — zou het hoofd van Plaatselijk Bestuur die hotels, waarvan bewezen is, dat zij feitelijk clandestiene bordeelen zijn, de vergunning ontnemen, maar voor de politie is dit zeer zeker een moeielijke zaak, daar de souteneurs en de prostituées haar meestal te slim af zijn. Waar, naar de meening van dit blad, in Europa zoo moeielijk tegen de clandestiene prostitutie kan opgetreden worden, mag van de gebrekkige politie-middelen en -krachten in N.-I. niet veel in deze verwacht worden. En toch vermeent het blad, dat de politie krachtiger kon optreden, indien hare dienaren zelf er geen belang bij hadden, om het „die lieve wezens" niet al te lastig te maken.

Naastenliefde. Op Java zijn in kantoren, waar Franschen, Engelschen en Belgen geplaatst zijn, de daar ook aanwezige Duitschers uit hunne betrekkingen ontslagen, met het gevolg, dat nu door Duitsche firma's aan het Hollandsche personeel de dienst werd opgezegd om de ontslagen Duitschers in dienst te kunnen nemen. „Dit is ware naastenliefde", zoo schrijft de „Sinar Sumatra."

Pandhuispersoneelbond. Het Inl. personeel van den pandhuisdienst heeft, zooals bekend, onder bovenstaanden naam een Bond opgericht, die zijn zetel te Soerabaja heeft en die voornemens is een eigen drukkerij op te richten onder den naam van Naamlooze Vennootschap Drukkerij Pandhuis Personeelbond, met een kapitaal van ƒ10000 in 2000 aandeelen van ƒ 5.—, in twee maanden tijds te voldoen. Daar er op Java wel meer dan 5000 personen zijn, die bij den Gouvernementspandhuisdienst geëmployeerd zijn, zullen deze aandeelen wel spoedig geplaatst worden, al neemt ieder er slechts één of twee. Als deze drukkerij tot stand is gekomen en goed marcheert, zal de Bond vragen om het drukwerk, dat voor de pandhuizen bestemd is, ook bij hem te laten drukken.

De „Bintang Soerabaja" koestert de beste wenschen voor het welslagen.

Teekenen van vooruitgang. De vroegere voorliefde voor den ambtenaarsstand is de laatste jaren, vooral bij de Inlanders, sterk verminderd. Vroeger, toen ik nog een kind was — alzoo een schrijver in de „Pantjaran Warta" — had een Inlandsch vader geen grooter verlangen, dan zijn zoons prijajie (ambtenaar) te zien worden. De opleidingsscholen waren goed gevuld en magangs waren er bij de vleet, al moesten zij ook van den wind leven. Nu zijn in de laatste jaren de opleidingsscholen wel in aantal vermeerderd, maar de leerlingen daarvan niet naar evenredigheid. De meeste jongens gaan nu naar de vakscholen, de dokterscholen, ambachtsscholen, handelsscholen, landbouwscholen enz., om zich voor industrie, handel en landbouw te bekwamen, om eigen zaken te doen of op kantoren en ondernemingen te werken. Velen gaan ook naar particuliere inrichtingen, zooals de laboranten-cursussen voor de bereiding van suiker, terwijl verscheidene magangs en hulpschrijvers 's lands dienst verlaten, daar zij van ƒ 10 of ƒ 15 's maands niet kunnen bestaan en liever hun heil zoeken in particuliere betrekkingen of bij het crediet- en bankwezen, dan wel den pandhuisdienst. Ook zijn er, die zich niet te zeer haasten om wat anders te zoeken, doch eerst privaatlessen nemen in de Hollandsche en Engelsche taal, wetende dat zij dan betaald worden naar evenredigheid van den door hen gepresteerden arbeid. Schrijver kent vele handelshuizen, die royaal salarieeren. De „Pantjaran Warta", die dit als een teeken van waren vooruitgang constateert, vermeldt verder met voldoening, dat in West-Java zoons van prijajies, die min of meer gefortuneerd zijn, kleine landerijen in cultuur brengen en dus landheer worden of handel drijven in landbouwproducten, in meu-

bels of in slachtvee. Er zijn er ook, die zaakwaarnemer worden, rekesten opmaken, in civiele en crimineele zaken als gemachtigde optreden. Onder de gepensionneerden zijn er, die oro oro en andere woeste gronden voor aanvragers uitzoeken en daarvoor van ƒ2—ƒ2.50 per bouw belooning krijgen. Ik behoef niet te zeggen, vervolgt schrijver, hoe het bedrag dezer belooning kan oploopen, als de aanvraag 1000 of meer bouws beloopt. Een klein kapitaaltje kan er spoedig mee verdiend worden. De Europeesche scholen, lagere en hoogere, worden meer en meer door Inlanders bezocht, waar zij worden toegelàten en op gelijken voet als de kinderen der overheerschers behandeld en waar zij ook een goed figuur maken en niet voor de blanke kinderen behoeven onder te doen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Afschaffing Passenstelsel. De „Tjhoen Tjhioe", er aan herinnerend, dat het passenstelsel voor Inlanders reeds op 1 Januari 1911 werd afgeschaft, vermeldt, dat dit nu ook voor de Vreemde Oosterlingen is bepaald, maar het tijdstip, waarop deze ordonnantie in werking treedt, moet nog door den G.G. bepaald worden.

De „Perniagan" neemt daaromtrent het volgende uit de „Javabode" over: De vreemde Oosterlingen kunnen evenwel, in afwachting van de bepaling van bedoeld tijdstip, voor hunne reizen een legimitatiekaart krijgen, door het Hoofd van Plaatselijk Bestuur kosteloos, behoudens betaling van het verschuldigde zegelgeld, te verstrekken. In de Gouvernementslanden op Java en Madoera geschiedt deze verstrekking aan Inlanders door de betrokken districts- en onderdistrictshoofden. Reeds een jaar geleden werd door eerstgenoemd blad voorspeld, dat wel tot dezen radicalen maatregel zou worden overgegaan. De Staten Generaal hebben aangedrongen op het instellen van een onderzoek tot algeheele opheffing van de beperkende bepalingen voor vreemde Oosterlingen. Het gevolg hiervan was, dat in het begin van 1914 door den Directeur van B.B. en den toenmaligen tijdelijken regeeringsadviseur in Chineesche aangelegenheden, den heer W. J. Oudendijk, met de hoofden van gewestelijk bestuur op Java en Madoera besprekingen gehouden werden tot afschaffing zoowel van het wijken- als passenstelsel. De ambtenaren B.B. van den ouden stempel zijn in het algemeen tegen het denkbeeld, deze kunnen, hetgeen verklaarbaar is, zich moeielijk indenken in een toestand, welke algeheele vrijheid geeft aan vreemde Oosterlingen om te reizen waarheen zij willen en zich te vestigen, waar het hun gelieft. Maar een feit is het, dat de meerderheid der geraadpleegde bestuurshoofden vóór den maatregel gestemd waren en dit heeft natuurlijk den doorslag gegeven. Reeds eerder, in 1908, werden de Hoofden der vreemde Oosterlingen, leden of gewezen leden van wees- en boedelkamers en van locale raden, onttrokken aan de beperkende voorschriften ten aanzien van het reizen. Dat deze vrijgevige bepaling binnenkort voor een ieder zal gelden, zal ongetwijfeld door de niet-Inlandsche bevolking met groote voldoening vernomen worden. Het is een daad van groote liberaliteit, waarvoor de talrijke vreemde Oosterlingen den spoedig aftredenden Gouverneur Generaal in hooge mate dankbaar zullen wezen, zoo besluit het blad.

Een Bond van Chineesche Officieren. De „Tjhoen Tjhioe" bespreekt het plan van het oprichten van een Bond van Chineesche officieren. De heer Tjoa Liang Djien", waarnemend luitenant der Chineezen te Bondowoso, en eenige andere Chineesche officieren op Java, zijn nm. bezig dien op te richten. Een reglement is reeds opgemaakt en den G.G. ter goedkeuring aangeboden. Zoodra de rechtspersoonlijkheid verkregen is, zal verder propaganda gemaakt worden. Het voornaamste doel schijnt te zijn: den officiersstand zóó hoog in eere te houden, dat anderen en wel voornamelijk de Europeesche ambtenaren, er niet meer zoo laag op neerzien.

Een goed voorbeeld. De heer Lauw A Liong, de nieuw benoemde luitenant der Chineezen te Makassar, heeft, volgens de „Sinar Sumatra", kort na zijn optreden, alle metselaars, timmerlieden en andere ambachtslieden van zijne natie in het vereenigingslokaal van Soe Po Sia laten komen en hun op het hart gedrukt niet meer te dobbelen. Voorts gaf hij te kennen, dat hij in het vervolg twee keeren in de maand in dat gebouw lezingen zal houden. Het is zeer zeker prijzenswaardig wat hij gaat doen, schrijft het blad.

Een Japaneezenbond. De Japanners te Bandong hebben zich, volgens hetzelfde blad, vereenigd tot een Bandong Japanese Association, een vereeniging om elkaar in moeielijke en droevige dagen te helpen (o.m. bij ziekte en overlijden). Met groote meerderheid van stemmen werd de heer J. Ogawa tot president van deze vereeniging gekozen.

Zedenkwetsende advertenties. In het vrouwenblaadje van het weekblad „Tiong Hoa Wien Sun Po" komt een advertentie voor van de firma Tio Sing Tiam te Semarang, die allerlei geheime middeltjes aanbeveelt onder de welbekende namen van: Aphrodisiaca, Kioe Tjian Tan en Strongdrops. De „Tjhoen Tjhioe" ergert er zich aan en vraagt: of met opzet deze advertentie in het voor vrouwen bestemde gedeelte van bovengenoemd blad werd opgenomen.

Mekkagangers. Dat gaan van die vele Inlanders naar Mekka is ook de ware vroomheid niet, beweert iemand in de „Sinar Sumatra", de enkele goede menschen, die er onder zijn, niet te na gesproken. Zij, die het geld er voor over hebben, gaan er naar toe om, als zij teruggekeerd zijn, met den tulband op het hoofd en in Arabische kleederdracht, voortaan in hooger aanzien bij de bevolking te komen. Ware voorgangers van het geloof kunnen zij niet genoemd worden, meent het blad, dat verder het volgende verhaal uit de Preanger doet: Hadji Pakih, kampong Soekawarna (Bandong) verlangde nog eens de reis naar Mekka te ondernemen, maar geld had hij niet om de kosten te betalen en daarom zou hij maar gaan leenen bij zijn vriend, den rijken en alom bekenden Hadji Asikin, uit de dessa Tjitjoekang. En toevallig was deze juist van plan om zijn tweede en nog betrekkelijk jonge vrouw (bini moeda) met twee zijner jonge dochters naar Mekka te zenden. Hadji Pakih kon wel de vader van deze drie vrouwen zijn; waarom zouden zij niet onder zijn geleide naar de heilige plaats kunnen gaan? Niemand beter dan hij, die voor haar zorgen kon! Als Hadji Asikin nu maar zijn reiskosten wilde betalen. Zoo gezegd, zoo gedaan. Hadji Pakih vertrok met de jonge vrouw en de jonge dochters van zijn vriend naar Mekka. De reis heen en terug liep goed af. Maar Hadji Pakih kwam slechts met de vrouw van Hadji Asikin terug. De dochters waren in Mekka achtergebleven om nog verder in de leer onderwezen te worden. En nu wordt verteld, dat onderweg en in Mekka Hadji Pakih zich druk met de meisjes had bezig gehouden, alsof het zijne vrouwen waren, terwijl de vrouw van Hadji Asikin vaak in het gezelschap van den gezagvoerder werd aangetroffen. Hadji Asikin, die dit ook ter oore kreeg, was er zeer ontsticht over en heeft er een perkara van gemaakt. Maar zonder eenig resultaat, want bewijzen waren er niet en niemand was genegen of in staat om van het een en ander te getuigen. Onbegrijpelijk is het van iemand als Hadji Asikin, die toch zelf de reis naar Mekka kent en uit eigen oogen heeft kunnen kijken, dat hij zijn jonge vrouw en dochters in het gezelschap van een roofvogel naar Mekka heeft laten gaan. Nog dommer is 't van hem om er een perkara van te maken! De Preanger is een mooi land; het Parijs van Java; de les uit dit verhaal te trekken is: Vertrouw den kater niet bij het vleesch, al wordt van dat beest gezegd, dat hij wel te vertrouwen is.

Van Vreemde Koloniën.

Japan—China.

Toen wij een helderziend man van gezag een paar maanden geleden hoorden zeggen: „ik voorzie,dat dit een wereldoorlog zal worden", dachten wij: heel veel vooruitziende geest is daarvoor niet noodig, want er is al een wereldoorlog. Maar nadien lijkt 't toch of er meer in of achter de overdenking te zoeken was, dan we er voetstoots in vonden. De deelneming van de Turken betrok een uitgestrekt gebied in den strijd en nu dreigt de verhouding van Japan tot China een ander deel van de wereld in vuur en vlam te zetten. Wel luiden de berichten wat meer geruststellend, maar de door Japan gestelde eischen zijn zóó hoog en komen de souvereiniteit van China zóó zeer te na, dat het moeilijk aanneembaar is, dat Japan met veel minder zal tevreden zijn, of dat China genoeg zal willen toegeven om den lastigen buur te bevredigen.

Japan heeft het oogenblik, om tegen China op te treden, wel zeer politiek gekozen. China is door geldgebrek vrijwel buiten staat te achten tot krachtig verweer. De krachtige persoonlijkheid van den president houdt de zaken in evenwicht, maar weigert hij de Japansche eischen, dan wordt zijn positie onthoudbaar, omdat hij geen krijgsmacht heeft om tegen de dwergen uit 't Oosten te stellen; gaat de president op de eischen van den mikado in, dan wordt zijn positie eveneens onhoudbaar, daar geheel China daar tegen opkomt. Zal de slimme staatsman zich ook uit deze moeilijkheid weten te redden, dan zal 't toch zeker zijn ten koste van een aan Japan te brengen belangrijk offer. De politiek van Japan kan Groot-Brittanië en Rusland niet welgevallig zijn. In gewone omstandigheden zouden deze er zeker tegen opkomen, maar nu moeten zij vriendelijk kijken bij slecht spel, zij moeten Japan zijn gang laten gaan en doen of dit hen niet hindert, maar intusschen teekenen zij het op, en wordt zoo nu al en nu weer de kiem gelegd voor een verkeeren van de vriendschap der thans saamverbondenen. Japan zou ook Noord-Amerika tegenover zich vinden, als 't onder gewone omstandigheden zijn invloed in China aanmerkelijk wilde uitbreiden, maar Amerika moet nu bijzonder omzichtig zijn. Het wil zich niet door Japan laten dwingen partij te kiezen, en als 't partij kiest wil 't vrij zijn in de beslissing. Ging Amerika er toe over een ernstig protest uit te spreken, zóódat het daardoor te verstaan gaf zoo noodig tusschen beiden te komen, dan plaatste het zich niet alleen tegenover Japan, maar tevens tegenover Groot-Brittanië, Rusland en Frankrijk c.s. en aan de zijde van Duitschland, Oostenrijk en Turkije. Een Duitsch politicus schreef dezer dagen, dat in de toekomst de belangen van Japan en Duitschland elkander meer en meer zullen naderen, en vereenigd tegenover die van Rusland en Engeland zullen komen te staan. Het wil ons voorkomen, dat Japan nu, door zijn China-politiek, in het huidige stadium der verwikkelingen reeds een troef in de handen van Duitschland gegeven heeft, want eigenlijk is Amerika reeds in een slob gebracht. Om vrij te blijven ten opzichte van Japan in China, moet het ten opzichte van Duitschland ook vrij blijven, hierdoor is 't juist in beide richtingen gebonden. Ook speelt de zet, door Japan aan zijn eigen bondgenooten gespeeld, als daad tot ontstemming, van zelf in de kaart der tegenpartij.

Japan heeft dus wel de tijdsomstandigheden weten te benutten om ongestoord in China zijn slag te kunnen slaan. Zal 't hiervan een zoodanig gebruik maken, dat China liever toegeeft dan er om te vechten, — dan zal ook dit vermoedelijk toch weer zaad worden voor een later uit te oorlogen kwestie. Of zal de eisch zoo onverbiddelijk worden gesteld, dat onze zegsman gelijk zal krijgen en deze wereldoorlog nog al verder wereldoorlog zal worden?

De veiligheid der Joden in Palestina.

Het ook door ons overgenomen schrikbeeld, door den Russ. schrijver Wladimir Jacotinski de wereld voorgehouden, van het den Joden in Palestina dreigend lot, voor het geval de Turken niet mochten slagen in hunne poging om in Egypte door te dringen, is in een bericht van den Duitschen gezant te Konstantinopel bestreden.

De T. regeering is, zegt de gezant, tegenover de onderdanen van vijandelijke staten humaner opgetreden dan andere oorlogvoerende mogendheden. Speciaal ten opzichte van de Russ. Joden heeft de Porte bijzondere tegemoetkoming getoond. In overleg met den opperrabijn is bepaald, dat de Joden zonder verdere bezwaren T. onderdanen kunnen worden, als zij binnen een bepaalden termijn veertig frank storten. Daarbij werd overeengekomen, dat slechts die Joden het land zouden worden uitgezet, die Russen wilden blijven. Dienovereenkomstig zijn in December en Januari ongeveer 2700 Joden naar Egypte vervoerd. Onlangs heeft de T. regeering den gestelden termijn verlengd en zij wil dien nog verder verlengen.

Deze mededeelingen zeggen o.i. op zich zelf niet veel. Van de manier van toepassen hangt alles af. Blijkbaar heeft men dit ook ingezien, vandaar dat er aan toegevoegd is: de Amerikaansche gezant moet zijn regeering er uitdrukkelijk op hebben gewezen, dat het gedrag van de T. regeering tegenover de Joden correct is geweest. Is dit geen o n d i t maar een feit, dan ligt er inderdaad een groote geruststelling in. Wij hopen er dan ook eenige waarborg in te mogen vinden voor de onjuistheid der voorstelling, volgens welke de Joden, bij een eventueelen terugtocht der T. legers, in Palestina groot gevaar zou bedreigen, want deze gebeurtenis behoort geenszins tot de onmogelijkheden

Marokko.

In verband met de geruchten over den toestand in Marokko, die wij een paar weken geleden weergaven, vatten wij de sedert beschikbaar gekomen gegevens hier samen.

In de streek van Taza—Fez wordt een herleven van de woelingen erkend bij de Riata en Branes, waar Chengoeitti el Hadjani een groote werkzaamheid tegen het Fr. gezag ontwikkelt. Den 11en Januari trachtten die stammen een konvooi nabij Amelil te overvallen, 'n aanslag waarbij zij werden afgeslagen. Maar hun houding was ook overigens zoo vijandig, dat generaal Henrys besloten heeft door een combinatie van krijgsverrichtingen weer ruim baan in dat gebied te maken. Om de gemeenschap te verzekeren zijn bij Taza 4½ bataljon infanterie, 2½ eskadron cavalerie, 4 batterijen, met 50 partijgangers uit Tsoel vereenigd. Deze colonne zal, onder generaal Bulleux, in de eerste plaats de benden van Branes uiteen moeten drijven.

In de Khenifra-Tadla hadden van 6—10 Januari krijgsverrichtingen plaats onder kolonel Duplessis en overste Deligoin, die, volgens „La Dépêche Coloniale", volkomen naar wensch slaagden. De herstelde kampen bij Zaian, in Noord Oum Rebia, zijn uit elkander gedreven.

In het Marrakhech gebied heerscht volkomen rust. De resident-generaal kon er zich medio Januari zelf van overtuigen.

In Sous zet de pacha van Taroedant, Haida, met gunstig gevolg zijn bevredigingstaak voort. Hij heeft den president El Heiba een gevoelige nederlaag toegebracht.

Met dit al blijkt dat er op verschillende punten moeizaam gestreden wordt.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 5, jaarg. 1914: Vleeschhygiëne in de tropen, door J. Stapenséa. — Coöperatie in den handel van slachtrunderen, door Dr. H. 't Hoen. — Herpes tonsurans, door J. A. Gunst. — Eenige anatomische afwijkingen bij het rund, door Dr. C. Kunst. — Dermoïd van de conjuctiva, door Dr. C. Kunst. — Veeartsenijkundige betrekkingen, door Dr. G. Krediet. — Boekbeoordeelingen. — Referaten. — Mededeelingen (Heterogene bezoldigingen van gouvernementsveeartsen. — Studietoelagen voor a.s. gouvernements-veeartsen. Enz.).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 6 van jaarg. 1914 bevat o.m. de volgende bijdragen: Behandeling van diaphysen-fracturen, door M. H. Knoch. — Bijdrage tot de kennis der meningitis cerebrosnipalis epidemica, door P. H. van der Hoog. — Over de inrichting van kleine militaire hospitalen, door Dr. F. W. van Haeften. — Over eene eenvoudige economische mijnwormkuur, door Dr. Ph. Laoh. — Klinische waarnemingen omtrent het ulcus tropicum, door Dr. J. C. J. C. Smits. — Mastisolverbanden in de tropen, door Dr. H. C. van den Vrijhoeff. — Mededeeling uit het militair hospitaal te Padang, door J. de Rooij.

De rundveeteelt in Ned.-Indië.

Het Febr. nr. van Cultura bevat het slot der beschouwing van Dr. H. 't Hoen over de rundveeteelt in Ned.-Indië (met illustraties). Schr. vertelt thans allerlei bijzonderheden van in Indië geïmporteerde runderrassen (ook uit Holland). Daaronder rekent hij ook den karbouw (buffel) die, volgens de verhalen, in het laatst der 12e eeuw, door den Hindsevorst van Padjadjaran op Java zou zijn ingevoerd, tegelijk met de rijstcultuur. Op dit eiland worden de meeste buffels in het westen aangetroffen. De hoornveestapel van Midden-Java bestaat uit ongeveer evenveel buffels als runderen, terwijl in Oost-Java de buffel weer sterk in de minderheid is. De beste exemplaren komen voor in de res. Preanger-Regentschappen, Banjoemas en Pekalongan. De karbouw is uitstekend geschikt voor de natte bewerking van rijstvelden. Forsch en zwaar van lichaambouw kan hij een enorme kracht ontwikkelen, hetgeen ook noodzakelijk is voor een behoorlijk diep omploegen van den bodem. Zijn zware, breede klauwen, waar tusschen een ruime tusschenklauwspleet, vormen een groot ondersteuningsvlak, waardoor diep inzakken in de natte klei verhinderd wordt. Het is intusschen opvallend, dat het dier op Java geleidelijk door het rund verdrongen wordt. In streken, waar intensieve landbouw gedreven wordt, is de buffel op den achtergrond geraakt en is het te voorzien, dat hij in de toekomst geheel het veld zal moeten ruimen voor het rund, zoodra de roofbouw tot het verleden zal behooren en de natte grondbewerking plaats heeft gemaakt voor een droge. Houdt het rund zich uitstekend bij een verpleging op stal met afval van cultures in verschen en gedroogden toestand, de buffel tiert het weligst in moerassige, onontgonnen gronden, bedekt met wildhoutbosschen, waarin hij zijn dagelijksch voedsel (en bad) vindt. Vandaar dan ook dat op de meeste eilanden der buitenbezittingen de veestapel bijna uitsluitend uit buffels bestaat, waaronder zeer mooie exemplaren.

Zoo vindt men in de Palembangsche Bovenlanden en de Ophirdistricten op Sumatra buffels met een schofthoogte van 1.35—1.40 Meter en een borstomvang van 2.20 M. Aan onderhoud kosten deze dieren weinig of niets, omdat ze nacht en dag grazen op onafzienbare grasvlakten of wel in de bosschen en ééns per jaar worden opgevangen als met de grondbewerking een aanvang wordt gemaakt. Er zijn in die streken inlanders, die over de honderd buffels bezitten en in de buffelteelt een ruim bestaan vinden. Om de buffels van de verschillende eigenaars te kunnen herkennen, wordt gelet op de richting van de horens, de lengte van den staart en de verschillende haarwervels die op het lichaam voorkomen. Het is bepaald interessant om te zien hoe of een inlander, met behulp van deze kenteekens, onmiddellijk zijn karbouw weet aan te wijzen, als hij in een grooten koppel wordt voorgebracht.

Het bovenstaande moge een klein idée geven van de wijze, waarop de heer 't Hoen zijn stof behandelt. Wij bevelen de lezing van het interessante artikel ten zeerste aan.

In hetzelfde nr. van Cultura geeft de heer M. Buysman te Nongko Djadjar zijn periodieke bijdrage tot de kennis van het klimaat van Oost-Java en vertelt hij van zijn bekende plantencollectie aldaar.

Indische bureaucratie.

Onder dezen titel schrijft de heer C. van der Pol een artikel in de Maart-aflevering van „Vragen van den dag", waarin de „Indische ambtenarij" er geducht van langs krijgt. Is zijn oordeel over de ambtenaren in publieken dienst in Nederland al reeds streng, van Indië luidt het, dat, zoo geen maatregelen genomen worden „het land ten laatste door zwermen nietsnutters letterlijk kaalgevreten" zal worden. In Indië wordt de gemeenschap gevormd door den ambtenaar zelf en door een politiek nog vrijwel onmondige massa, zegt schr., waarop hij vervolgt: „Wat daar mogelijk is op het stuk van ambtelijke willekeur, onverstand, tijd- en geldvermorsen, is nog alleen denkbaar in Rusland, misschien ook in een Balkanjanboel....... Behalve door enkele zeer ambitieuse lieden, wordt daar (in Indië) zeer weinig noemenswaardigs uitgevoerd. Er wordt in den platsten zin geluibakt.......... De geest bij de Indische departementen is er een van loomheid en gemakzucht in de hoogst denkbare mate".

De Hercules, die hierin verandering kan brengen, die daartoe dwingen kan, moet — volgens den heer v. d. Pol —, meer macht bezitten, dan bijv. een mr. de Meester in den tijd, toen hij na den landvoogd de hoogste autoriteit in Indië was, — dan een van Heutsz als landvoogd. Hij zal moeten kunnen vernietigen een taaie, eeuwenoude traditie.

J. P. Rambaldo di Collalto. †

Eigen Haad van 27 Febr. bevat het portret van den onlangs te 's-Gravenhage overleden assistent-resident J. P. Rambaldo di Collalto, waarbij eenige levensbijzonderheden van dien verdienstelijken ambtenaar.

Wij hebben den nog jeugdigen Rambaldo persoonlijk goed gekend, dikwijls gesprekken met hem gevoerd over het treurig uiteinde van zijn jongeren broeder, den luitenant ter zee Rambaldo, die door zijne ballon-onderzoekingen naam had gemaakt en — in den letterlijken zin van het woord — als slachtoffer daarvan gevallen is. En nu is ook hij weggerukt van de zijnen!

Rambaldo had gehoopt van een ernstige maagkwaal hier te lande te zullen genezen, doch helaas, het heeft niet zoo mogen zijn. Velen zullen met ons zijn nagedachtenis in eere houden.

De dierenwereld van Insulinde.

Weder is een aflevering (de 18e) verschenen van J. H. van Balen's „De dierenwereld van Insulinde in woord en beeld". Ze bevat het vervolg der vogelbeschrijving en is evenals de vorige interessant, zoowel wat tekst als illustreering betreft.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 8: De Perlisfosfaatmijnen, door W. (met afbeeldingen). — Beknopte handleiding voor de klappercultuur, door Dr. B. Trouw, besproken door Prof. Dr. A. Pulle. — Bericht omtrent de Gouv. kina-onderneming over het 4e kwartaal 1914. — Kamer van Koophanduel te Amsterdam. — In- en uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten (Looimaterialen uit de Nederlandsche koloniën. — De werkvolkkwestie in Banjoewangi. — Vergunningen tot landexploratie. Enz.). — Kleine mededeelingen (Het zoutmonopolie in de Vorstenlanden. — Een nieuwe rijstkwestie. Enz.). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Katholieke Missiën.

De Februari-afl. van dit tijdschrift bevat het vervolg der geïllustreerde reisbeschrijving van Pater P. Noyen, getiteld „Dwars door Timor". Aan de beschrijving is toegevoegd een kaartje van de onderafdeeling Beloe, het arbeidsveld der missionarissen van Uden op Timor. Een merkwaardige mededeeling doet de schrijver over een Duitscher, gepensionneerd sergeant van het Ned. Oost-Indische leger, die in het binnenland van Timor onder de Inlanders woont en volstrekt geen verlangen koestert naar zijn geboortegrond terug te keeren; zijn tuin levert hem groenten, graan en rijst en de hertenjacht van tijd tot tijd een smakelijk boutje. Pater Noyen had gelegenheid drie der kinderen van dezen katholieken kolonist te doopen.

Berichten van den Sint-Claverbond.

Ieder Nr. van dit R. K. Zendingsperiodiek bevat in den regel lezenswaardige, meest populaire en geïllustreerde beschrijvingen over Indische onderwerpen. Zoo ook het jongst verschenen nr. (No. 1 van jaarg. 1915). Over pest en pestbestrijding schrijft Dr. J. G. Sleeswijk.— Pastoor L. Groenewegen houdt een beschouwing over Javaansche godenleer. (I. De schepping volgens de Javaansche godenleer, II. Vorming der bergen op Java. — De heer L. van Rijckevorsel schrijft over Javaansche kinderopvoeding.

Verder bevat dit Nr. eenige artikelen, die meer rechtstreeks de zending betreffen, als: Keuvelingen over de vormreis van Mgr. Luypen, door een pastoor van de Minahassa. — Een dienstreis, die een schadepost werd, door pastoor J. de Nateris. — Reisverhaal van een Javaantje, medegedeeld door L. van Rijckevorsel.

Het tijdschrift voor Inlandsche geneeskundigen.

Nadat het Tijdschrift voor Inlandsche geneeskundigen, hetwelk in de Hollandsche taal wordt uitgegeven en in 1893 werd opgericht, geruimen tijd had geslapen, is thans weer een nieuwe aflevering verschenen (de eerste van den 23en jaargang). In een voorwoord doet de heer C. D. de Langen een beroep op de Inlandsche geneeskundigen, wier steun en medewerking hij verzoekt.

Behalve een enkele bijdrage van den Inlandschen arts R. Boedogo, is deze afl. geheel gevuld met opstellen van genoemden heer de Langen. Het is te hopen, dat de Inlandsche geneeskundigen de poging van den heer de L. zullen weten te waardeeren en dat het tijdschrift, als voorheen, in de medische wereld een plaats zal innemen, waarop het recht heeft.

* * *

Ten slotte wordt de aandacht gevestigd op de volgende publicaties van min of meer recenten datum.

Verslag van het vervoer en den verkoop van Bankatin over de jaren 1911/12—1912/13. Batavia, Landsdrukkerij.

Verslag van den dienst van het boschwezen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1913. Weltevreden, F. B. Smits.

Indisch Genootschap. Vergadering van 18 Januari 1915. De ervaring, opgedaan met groote Indische reorganisaties. Voordracht, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven.

Uit het Javaansche dorpsleven, door H. W. Bredée. (Morks' Magazijn, 1915, No. 1).

Wetten en verordeningen van Ned.-Indië. Uitgave Hekmeyer en Corporaal (uitgave G. Kolff en Co. te Batavia).

No. 7 en 8. Tractaten betreffende oorlogs- en neutraliteitsrecht. Regeling van de gevolgen der verklaring in staat van oorlog of beleg van het gebied van Ned.-Indië of een gedeelte daarvan en de regeling van het vrijwillig automobielkorps op Java en Madoera, enz., bewerkt door Mr. F. C. Hekmeyer.

No. 9. Decentralisatie-verordening, bewerkt door Mr. F. C. Hekmeyer.

Een korte opmerking over „de Regeling van het Oogstverband". Verhandeling van Mr. W. de Neef. (Indisch Tijdschrift van het Recht. Orgaan der Ned.-Indische Juristenvereeniging. Deel 104. No. 1).

In het land der Mangatrikkers (een volksstam op Zuid-Nieuw-Guinea), door Pater J. v. d. Kooy. (Annalen van het Missiehuis te Tilburg. 1 Maart 1915).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief: Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Haarlem:

Op Woensdag 24 Febr. j.l. hield de Heer H. Michelsen, oud-directeur der Hendrikschool te Curaçao, in de Kleine Concertzaal van de Societeit „Vereeniging" te Haarlem een lezing met lichtbeelden voor de leden dier afdeeling van „Oost en West" en hunne genoodigden over het onderwep:

„Een reis naar en een verblijf in de Kolonie Curaçao."

Dit was een welgeslaagde avond. Aan het verslag er van in de „Opr. Haarlemsche Crt." is het volgende ontleend:

„Reeds dadelijk bleek, dat het bestuur der Afd. geen beteren leider voor een reisje naar het voornaamste van onze West-Indische eilanden had kunnen kiezen.

Op onderhoudende, vaak geestige wijze, zoodat meermalen een lach door de zaal weerklonk, schetste spreker de reis van Amsterdam naar Curaçao, via New-York in 17 dagen; met den West-Indischen Mail in 31 dagen — een eentonige reis — en deed verder zijn auditorium — ook aan de hand van fraaie lichtbeelden — kennis maken met Suriname, Demerara, hoofdstad van Eng. Guyana, een véél welvarender plaats dan ons Paramaribo, Trinidad, een der mooiste eilanden, een paradijs op aarde; met Venezuela, het toppunt van verval, smerigheid en armoede; en met Curaçao, zijn bewoners, hun zeden en gewoonten.

Verschillende en zeer aardige bijzonderheden werden daarvan door den spreker medegedeeld, ook over het klimaat, den landbouw, die van weinig beteekenis, de scheepvaart, die in vredestijd véél te beduiden heeft, over den belangrijksten tak van nijverheid: het hoedenvlechten, over den handel, enz.

Verder wees spreker er nog op, dat van de 30.000 bewoners van Curaçao er 20.000 negers zijn; hoe de planten- en dierenwereld door de buitengewone droogte wordt beheerscht, hoe castus en dividivi overal de overhand hebben en dat de voornaamste uitvoerartikelen zijn: katoen, dividivi, geitenvellen, hoeden, oranjeschillen.

Van het Panama-kanaal verwachtte spreker niet veel voordeel voor Curaçao, daar de meeste schepen Curaçao, dat alleen als steenkolendepôt beteekenis heeft, daardoor niet zouden aandoen, hoewel toch de haven een der grootste rijkdommen van Curaçao is.

Nog merkt spreker op, dat Curaçao als zeer gezond bekend staat en dat de gele koorts daar nimmer epidemisch optreedt. Gedurende zijn meer dan 20-jarig verblijf als leeraar, was spreker nimmer ongesteld geweest.

Over het oorlogje, in 1908 door Nederland met Venezuela gevoerd, deed spreker nog enkele aardige mededeelingen, alsook over den toestand op Haïti.

Aan het einde van de voordracht klonk een luid en welverdiend applaus.

Met recht, het was voor allen een gezellige, leerrijke avond, waarop de heer Michelsen zich als een aangenaam prater deed kennen.

Het woord van dank, door den voorzitter tot hem gesprokene, had dan ook aller instemming".

Ondergeteekende zoude gaarne de andere afdeelingsbesturen van „Oost en West" in ernstige overweging willen geven, den heer Michelsen uit te noodigen tot het houden van dezelfde voordracht, vooral ook met het oog op den bekenden noodlijdenden toestand van dat deel onzer bezittingen.

H. F. WAGENAAR REISIGER,
Secr. der afd. Haarlem.

Van de Afdeeling Leiden:

Verslag van het door de Afdeeling verrichtte, gedurende 1 Januari 1914 tot 1 Januari 1915.

Kon in het vorige verslag gewezen worden op het feit, dat onze afdeeling teekenen van leven bleef geven, ook in het afgeloopen jaar was zij in verschillende opzichten werkzaam.

Vooreerst kon dan vermeld worden de ditmaal te zamen met de Studenten-afdeeling georganiseerde lezing van Dr. A. Pulle (thans hoogleeraar te Utrecht). Als onderwerp dezer op 27 Maart 1914 in de foyer der Stads-Gehoorzaal gehouden voordracht was gekozen: De 3e Nederlandsche Expeditie naar het Sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea (Aug. 1912—Mei 1913). Een en ander werd toegelicht door fraaie lichtbeelden en dat de spreker veel succes had, bleek uit het applaus van het talrijke — voor een deel uit genoodigden bestaand — gehoor. De beide afdeelingen kunnen derhalve met voldoening op dien avond terugzien.

Voorts werd naar aanleiding der omstandigheid, dat verschillende vereenigingen zich bereid hadden verklaard tot financieelen steun voor het „Roode Kruis" bij de ten uitvoerlegging van zijn voornemen om personeel en materieel voor de pestbestrijding op Java uit te zenden, en het Hoofdbestuur onzer Vereeniging zijne leden had uitgenoodigd daartoe ook geldelijk bij te dragen, besloten voor gemeld doel uit de kas *f* 25 beschikbaar te stellen. Dit bedrag werd den Penningmeester van gemeld Bestuur toegezonden.

Ook gedurende het afgeloopen jaar meldden zich bij Uwen Secretaris wederom verscheidene personen aan, die bereid waren jongens of meisjes, wier ouders in Indië waren en die inrichtingen van onderwijs te dezer stede wenschten te bezoeken, tegen nader vast te stellen voorwaarden in den familiekring op te nemen; van deze aanbiedingen werd nota genomen.

Behoefde sedert verscheidene jaren geen melding te worden gemaakt van een verandering in ons Bestuur, ditmaal zal Uw verslaggever daarover wel mededeeling moeten doen. Immers ons Bestuurslid, de Heer Schotel, die gedurende bijna 9 jaren de functie van Penningm. met ijver en nauwgezetheid vervulde — elk jaar werd hem toch in onze Algemeene Vergadering voor dat nauwkeurig beheer dank betuigd — zag zich wegens gezondheidsredenen genoodzaakt die taak neder te leggen. Het Bestuur mocht het lid, den Heer Koumans, bereid vinden die betrekking voorloopig waar te nemen, in afwachting dat deze benoeming in de eerstvolgende Algemeene Vergadering zou worden bekrachtigd.

Het ledental is, helaas! een weinig achteruit gegaan. Noemde het vorig verslag als zoodanig 50 op, door overlijden, bedanken en verhuizing en niet in gelijke mate toetreding van nieuwe leden, is dat getal tot 48 teruggebracht. Dit is te bejammeren, daar toch verscheidene hier woonachtige personen, die vroeger voor korteren of langeren tijd in Indië hadden vertoefd, door lid te worden dat cijfer aanmerkelijk zouden kunnen doen stijgen.

De financieele toestand blijft gunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgeschreven.

De Secretaris,
L. RIJKE.

Geldelijke Verantwoording over 1914.

BATEN.

1. Saldo over 1913		*f* 87.54½
2. Contributie over 1914 van 46 leden		„ 92.50
3. Entréegelden bij lezingen (27 Mrt.)	*f* 22.50	
	„ 32.30	
		„ 60.80
Totaal		*f* 240.84½

LASTEN.

1. Afdracht aan het H. B. over 46 leden à *f* 0.75		*f* 34.50
2. Inningskosten		„ 4.30
3. Lokaalhuur (Verg. 27 Febr.)		„ 3.—
Bureaukosten (Porti)		„ 1.03
4. Kosten van lezingen (27 Mrt.)		
Honorarium Prof. Pulle	*f* 40.—	
Huur foyer en receptiekamer	„ 22.50	
Verlichting gehoorzaal	„ 4.—	
Huur sciopticon	„ 7.50	
Gedrukten (IJdo)	„ 5.25	
Id. (Leidsch Dagbl.)	„ 7.—	
Vertering enz.	„ 8.10	
Bureaulist	„ 3.—	
		„ 97.35
5. Aan Penningm. H.B. als bijdrage tot de Pestbestrijding in Ned.-Indië (27 Mei)		„ 25.—
Jaarl. bijdrage aan de Oud-Militairen Vereeniging Prinses Juliana te Putten (20 Jan).		„ 2.—
Bijdrage contributie 1914 Oranje Kruis (16 Nov.)		„ 5.—
6. Saldo		„ 68.66½
Totaal		*f* 240.84½

De wnd. Penningmeester,
D. KOUMANS.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrische of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen.	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	„	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.